

Міняйло Вікторія Петрівна,
*к.е.н., доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Державний торговельно-економічний університет,*
Шишкіна Марина Андріївна,
*здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна*

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

В умовах еволюції ринкової економіки виникає необхідність вирішення не тільки економічної безпеки національного рівня, але й викликів, що стосуються суб'єктів господарювання. Їхнє успішне функціонування ускладнюється головною проблемою – корупцією. Корупція – використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особам або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Ефективний метод протидії корупції – це впровадження антикорупційного аудиту, який входить у постійний системний моніторинг корупційних ризиків. Цей моніторинг включає комплексні аудиторські процедури, спрямовані на оцінку ризиків корупції та аналіз відповідності проведених операцій антикорупційній стратегії організації.

У межах аудиту антикорупційної програми слід додати показники можливих корупційних дій – індикатори корупції. Такі дії не є розслідуванням, вони включають набір аудиторських процедур, спрямованих на оцінку корупційних ризиків та перевірку відповідності проведених операцій політиці організації. Важливо, щоб керівництво розробило процедури надання інформаційної підтримки при виявленні можливих корупційних порушень.

Для виконання зазначених завдань антикорупційний аудитор використовує способи контролю, аналізу, менеджменту персоналу, серед яких [2]: обмеження доступу до інформації; непланова інвентаризація активів; непланова (вибіркова документальна перевірка діяльності окремих посадових осіб чи менеджерів середньої ланки управління); бюджетний контроль фактично досягнутих показників; фактична та документальна перевірка операцій та активів, що характеризуються найвищим рівнем ризику шахрайства (перевірка «нетрадиційних» угод, перевірка динаміки простроченої дебіторської заборгованості, перевірка змін у стані розрахунків з окремими дебіторами; перевірка фактичного стану складського господарства тощо); запровадження «гарячої лінії»; участь в атестації персоналу (перевірка на лояльність);

інформування колективу підприємства про факти виявлення корупційних схем та випадків шахрайства тощо.

Проведення аудиту антикорупційної програми підприємства дозволяє застосувати та встановити їх виникнення корупції. Звіти, які формуються після завершення аудиту антикорупційної програми, можуть відрізнятися як за обсягом, так і за змістом. Проект звіту, включаючи перелік виявлених недоліків, може бути направлений на розгляд керівнику перед його затвердженням. Це сприяє уникненню неприємних сюрпризів і оперативному запуску робіт з усунення виявлених пошкоджень та недоліків. Після завершення аудиту застосовуються чіткі терміни для розгляду остаточної версії звіту та його остаточного затвердження, щоб уникнути затягування процесу обговорення результатів проведеної перевірки. Часто корупціонери, для того, щоб приховати свою злочинну діяльність щодо вилучення грошей та матеріальних активів, проводять операції, які не є звичними для буденної діяльності підприємства. Таким чином, аудитор повинен перевірити, чи передбачені дії такої облікової політики підприємства.

Відсутність відповідних постанов може свідчити про спроби посадовців фальсифікувати бухгалтерську звітність. Під час антикорупційного аудиту доцільно враховувати можливе змова між керівництвом компанії і бухгалтерією. Власники можуть маніпулювати фінансовими результатами компанії, щоб максимізувати дохід, поліпшити інвестиційну привабливість компанії, або виконувати умови договорів з третіми особами. Тому для виявлення елементів корупції дуже важливо використовувати прийоми і методи, які можуть виявити причетність керівництва до корупційних злочинів шляхом викривлення фінансової звітності [3]. Фактор раптовості є найбільш ефективним методом при проведенні антикорупційного аудиту. Це означає зміну плану аудиту, позапланові контрольні заходи для виявлення фактів зловживання майном організації, таких як несподівана інвентаризація, контрольний запуск сировини та матеріалів у виробництво, контроль якості тощо. Цей фактор є ймовірністю розкриття корупційних схем, після несподіваних заходів не можна приховати факти викриття фінансової звітності.

Отже, антикорупційний аудит – це один із ефективних способів протидії корупції, в основі якого лежить законодавча база не лише України, а й передових держав світу. Постійний моніторинг ризиків забезпечує ефективну діяльність підприємства, сприяє підвищенню результативності антикорупційної програми з урахуванням нових бізнес-завдань та її відповідність антикорупційній політиці, а також уможливорює уявлення про картину корупційних ризиків у динаміці.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10. 2014 р. №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Гнилицька Л. В. Антикорупційний аудит як засіб боротьби з корпоративним шахрайством. Незалежний аудитор: Науково-практичне видання. 2017. №20. С. 8-14.
3. Nazarova K. Anti-corruption audit as an imperative of effective environmental management / K. Nazarova, M. Nezhyva, V. Hordopolov, V. Mysiuk // MATEC Web of Conferences. – 2021. – № 339. URL: <https://doi.org/10.1051/matecconf/202133901011>.